

NÁRODNÁ A ETNICKÁ ROZMANITOSŤ

 Učenie nás baví

CHARAKTERISTIKAZÁŽITKOVÉHO BLOKU

Hlavné a čiastkové ciele zážitkového bloku: Hlavným cieľom bloku je rozvíjať akceptáciu, toleranciu a rešpekt voči rozmanitosti jednotlivých krajín, národov a etník. Ďalším zámerom je prehĺbiť poznanie a reflexiu vlastného stereotypného vnímania a vnímania iných a vyhodnotiť ich dôsledky, uvedomiť si vlastnú identitu a rešpektovať identitu iných či akceptovať iné spôsoby myslenia a vnímania.

Priblíženie obsahového zamerania: V posledných desaťročiach zaznamenávame nárast prepájania medzi jednotlivými krajinami a národmi v rôznych oblastiach – v ekonomike, komunikácii či kultúre. Tento proces so sebou prináša zmenšovanie kultúrnych rozdielov a podľa niektorých i vznik tzv. svetovej kultúry stierajúcej hranice, miestne tradície či regionálne rozdiely. V mnohých krajinách je však naopak spájaný s nestabilitou spôsobenou prehlbovaním kultúrnych, národných či etnických rozdielov, s vlnami prisťahovalectva, nepokojmi či prehlbovaním konzervativizmu. Práve v tejto situácii je potrebné rozvíjať schopnosť pohybovať sa v prostredí rôznych krajín, kultúr a skupín ľudí s rešpektom a akceptáciou ich rovnocennosti.

Cieľová skupina: Aktivity sú vhodné pre študentov a študentky nižšieho i vyššieho sekundárneho vzdelávania a možno ich realizovať s rôzne veľkými skupinami, nakoľko študenti a študentky spravidla pracujú v menších podskupinách. Ideálnym počtom je však skupina, ktorej počet sa pohybuje od 20 do 30 osôb.

Špecifiká týkajúce sa osoby vedúcej zážitkový blok: I keď by pre efektívne vedenie jednotlivých aktivít bola druhá osoba prínosom, nie je nevyhnutnosťou a realizovať jednotlivé techniky dokáže i jedna osoba. V triede sa môžu vyskytnúť študenti a študentky inej národnosti či tí/tie, ktorí patria k nejakej etnickej skupine. V tomto prípade možno vytvoriť priestor a rozšíriť diskusiu pri niektorých aktivitách o ich názory, zážitky, postrehy a pod. (ak sú samozrejme ochotní zdieľať ich so skupinou). Je však nevyhnutné, aby boli stanovené pravidlá vzájomnej komunikácie, aktívneho počúvania, akceptovania názoru a pohľadu iných, vyvarovania sa negatívnych reakcií, posmechu či osočovania. V tomto prípade je práve učiteľ/učiteľka tou osobou, ktorá má dohliadať na zaistenie bezpečia a pohody pre všetkých členov a členky skupiny a dozrieť na to, aby nikto neodchádzal „zranený“.

Dĺžka trvania a časový harmonogram: Blok obsahuje 8 samostatných aktivít v trvaní 495 minút. Niektoré z aktivít obsahujú i tipy na rozšírenie, ktorými sa čas trvania aktivity predĺži (práca s internetom, pozeranie videa a pod.). Aktivity *Ak mi povieš svoje meno, name, Name...* a *Dopravné znaky* majú niekoľko variantov ako možno so študentmi a študentkami postupovať. Dĺžka trvania jednotlivých aktivít je uvedená priamo pri nich.

Prepojiteľnosť v rámci prierezových tém: Podľa zamerania sú aktivity využiteľné v rámci Osobnostného a sociálneho rozvoja, Mediálnej výchovy a Multikultúrnej výchovy.

Medzipredmetové vzťahy: Aktivity možno použiť v predkladanej forme či po úpravách v rámci vyučovania psychológie (medzietnické vzťahy, tolerancia, postoje), sociálno-psychologického tréningu (tolerancia v medziľudských vzťahoch, komunikácia), občianskej

náuky (základy sociálnej psychológie, základy sociológie, základy politológie), cudzích jazykov či geografie.

Metódy: dialogické a problémové metódy, metódy samostatnej práce, prípadové metódy

Pomôcky, prílohy a pracovné listy: K jednotlivým aktivitám sú vytvorené pracovné listy, pričom pri každej je detailne opísané, v akom počte a akým spôsobom ich treba pripraviť. Okrem toho sú dôležitými pomôckami pre ich realizáciu farebné a biele papiere, písacie potreby, pastelky, fixky, lepiaca páska alebo lepiaca guma, zvonček, stopky, post-it lístočky, veľká zemepisná mapa sveta, dataprojektor, počítač a reproduktory, obálky, nožnice.

Usporiadanie miestnosti: Všetky aktivity sa realizujú v jednej miestnosti. Je však dôležité zabezpečiť možnosť hýbať stolmi a stoličkami a vytvárať tak rôzne spôsoby sedenia.

ZOZNAM AKTIVÍT:

- Typickosť krajín I. (trvanie: 45 minút, 4 strany pracovných listov)
- Typickosť krajín II. (trvanie: 45 minút, 2 videá, 1 pracovný list)
- sLOVEnsko? (trvanie: 45 – 90 minút, 10 strán pracovných listov)
- Spoločné dni (trvanie: 45 – 90 minút, 6 strán pracovných listov)
- Dopravné značky (trvanie: 45 – 90 minút, 15 strán pracovných listov)
  - Rovnaký význam – rôzne značky
  - Hádaj
- Ak mi povieš svoje meno, name, Name... (trvanie: 45 – 90 minút, 13 strán pracovných listov)
- Európa verzus Amerika (trvanie: 90 minút, 14 strán pracovných listov)
- Jedlo naše každodenné (trvanie: 45 – 90 minút, 24 strán pracovných listov)

Časové trvanie jednotlivých aktivít je orientačné a je možné ho skrátiť či predĺžiť v rámci modifikácie aktivity ako i prispôbiť rôznym cieľovým skupinám z pohľadu špecifik ich zloženia, počtu, veku a pod.

Celý dokument má rozsah 102 strán.

Ďalšie informácie k zážitkovému bloku:

- Tieto materiály sú určené najmä pre učiteľov a učiteľky. Ich komerčné využitie a zverejňovanie na ďalších internetových stránkach bude považované za porušenie autorských práv.
- Pôvodná podoba zážitkového bloku bola publikovaná ako Lemešová, M. (2017). Národná a etnická rozmanitosť. In Lemešová, M. (zost.): Psychológia zážitkom. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2017. ISBN 978-80-223-4258-2.

- Autorom fotografie na titulnom liste tohto zážitkového bloku je Hector Martinez, ktorý ju zverejnil v rámci databázy Unsplash. Ak nie je uvedené inak, fotografie použité v rámci tohto bloku pochádzajú z tejto databázy voľne dostupných fotografií.
- Jednotlivé zážitkové bloky dostupné ako e-booky z webstránky www.ucenienasbavi.sk sú navzájom odlišené úvodnou fotografiou a špecifickou farbou (v nadpisoch, pracovných listoch aj ako orámovanie). Slúži pre ľahšiu orientáciu medzi viacerými blokmi a má uľahčiť vyhľadávanie v tlačenom dokumente.
- V dokumente sú vytvorené prepojenia medzi metodickým postupom a jednotlivými pracovnými listami. Po kliknutí na názov pracovného listu v metodickom postupe aktivity sa ihneď zobrazí požadovaný pracovný list.

JEDNA Z AKTIVÍT ZÁŽITKOVÉHO BLOKU

DOPRAVNÉ ZNAČKY¹ → Rovnaký význam – rôzne značky

Aktivita používajúca dopravné značky sa skladá z viacerých cvičení a pracovných listov. Učiteľ/učiteľka si môže zvoliť ľubovoľné z nich či ich kombinovať. Medzi prílohami nájdú učiteľia a učiteľky aj pracovný list so základnými informáciami týkajúcimi sa systému vytvárania a vývoja dopravných značiek vo svete (viď [O dopravných značkách](#)), pomocou ktorého môžu rozšíriť vedomosti študentov a študentiek v tejto problematike, ak to uznajú za potrebné. V jednotlivých dokumentoch s pracovnými listami pre študentov a študentky sa nachádzajú vždy strany so správnymi odpoveďami určené pre učiteľov a učiteľky.

Cieľ: poznanie rozdielov medzi symbolmi používanými v rôznych krajinách, rešpektovanie odlišných vyjadrovacích prostriedkov, rozvíjanie schopnosti odhaľovať základné stereotypy a predsudky spojené s príslušnosťou k rôznym národom

Trvanie: 45 minút

Veľkosť skupiny: max. 30

Pomôcky: čisté papiere, obálky, pastelky, fixky, pracovné listy so zadaním pre vytvorenie dopravnej značky ([Posuň sa o jedno miesto](#) - pre každú osobu v skupine 1x), pracovné listy s dopravnými značkami nemocnice alebo zastávky ([Nemocnica](#) alebo [Zastávka](#) - vytlačené, rozstrihané a pripravené v obálkach - počet kusov závisí od počtu vytvorených skupín, pričom rozstrihať treba nielen jednotlivé značky ale i krajiny, ktoré sú pri nich uvedené. Učiteľ/učiteľka si ponechá jednu nerozstrihanú verziu, aby poznal správne odpovede.)

Postup: Na začiatku hodiny rozdá učiteľ/učiteľka študentom a študentkám pracovný list [Posuň sa o jedno miesto](#) s inštrukciou, aby vytvorili každý za seba značku/symbol/piktogram, ktorý znázorňuje tento pokyn (cca. 10 minút). Jednotlivé výtvary si v triede vystavia a nasleduje **diskusia:** *Aké pre vás bolo znázorniť tento pokyn formou značky/symbolu/piktogramu? Čo vám pomáhalo? Čím ste sa inšpirovali? Sú jednotlivé stvárnenia rovnaké/odlišné? Prečo?*

¹ Informácie použité v techniky boli čerpané z:

http://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_European_road_signs [11. 5. 2018]

Učiteľ/učiteľka následne povie študentom a študentkám, že používanie symbolov je dôležité pri dorozumievaní sa. Príkladom sú dopravné značky, ktoré predstaví vybranými údajmi z ich histórie (informácie nájde v pracovnom liste [O dopravných značkách](#)). Zdôrazní, že to, čo zažili pri prvom cvičení, sa týka aj niektorých dopravných značiek – **ten istý význam môžu v jednotlivých krajinách znázorňovať rôzne (i keď mnohokrát podobné) dopravné značky**. Študenti a študentky sa rozdelia do skupín, v ktorých budú spoločne pracovať (napr. rozpočítaním, alebo zadelením do skupín podľa podobnosti vytvorenej značky *Posuň sa o jedno miesto*, alebo podľa farby trička...). Každá skupina dostane obálku, v ktorej sa nachádzajú dopravné značky a mená krajín. Ich úlohou je v skupine nájsť správne dvojice, tzn. s ktorou dopravnou značkou nemocnice či autobusu sa môžu stretnúť v ktorej z uvedených krajín.

Diskusia:

Vedeli ste rozpoznať, v ktorej krajine sa používa dané značenie? Stretli ste sa s touto značkou pri návšteve zahraničia? Vedeli ste, čo znamená? Ktorá časť značky je rozhodujúca pre určenie jej významu? Čo vám pri rozhodovaní pomáhalo? Čo spôsobuje tieto rozdiely?

Rozdiely možno ešte detailne prediskutovať s využitím ukážok a informácií, ktoré nájde učiteľ/učiteľka v pracovnom liste ([O dopravných značkách](#)).

Národná a etnická rozmanitosť

PRACOVNÉ LISTY

O DOPRAVNÝCH ZNAČKÁCH ALEBO ČO O NICH (NE)VIETE²

Dopravné značky majú veľký význam, upravujú prednosť v jazde, informujú a upozorňujú účastníkov cestnej premávky, ukladajú im príkazy, zákazy a obmedzenia. Existujú v rôznych tvaroch a farbách, aby upúťali pozornosť a rýchlo upozornili na svoj význam.

Dopravné značky dnes patria k **najdôležitejším elementom dopravnej infraštruktúry**. Vytvárali sa postupom času tak, ako rástla doprava. Na začiatku vznikla len potreba označovať smery pri nejasných križovatkách, neskôr aj vzdialenosti k určitým cieľom. Značky označujúce smer a vzdialenosť, zvané míľniky, sa začali budovať už v Rímskej ríši okolo roku 123 pred našim letopočtom. Neskôr, za vlády mnohých európskych panovníkov začali pribúdať rôzne značky, napr. upozorňujúca značka Márie Terézie alebo rôzne smerové značky. Najväčší posun vo vývoji dopravných značiek priniesol až rozvoj cyklistického a následne automobilového priemyslu od konca 19. storočia. V mnohých krajinách potom začali vznikať rôzne značky, čo bolo pre medzinárodnú dopravu nežiaduce. Preto bolo nevyhnutné ich zjednotenie a štandardizovanie. To sa podarilo v roku 1908 na prvom stretnutí Medzinárodného združenia stáleho cestného kongresu (Permanent International Association of Road Congresses, PIARC), kedy sa štandardizovali 4 dopravné značky, čo bol začiatok zrodu ich súčasnej podoby.

Vývoj dopravných značiek pokračoval, postupne pribúdali nové značky. Najdôležitejšími medzníkmi vo vývoji boli roky 1926 (Parížska konvencia), 1949 (Ženevská konvencia OSN, Protokol o dopravných značkách a signáloch) a 1968 (Viedenská konvencia o dopravných značkách a signáloch Európskej hospodárskej komisie OSN). Posledná menovaná, **Viedenská konvencia z roku 1968 bola zjednocujúcim štandardom, ktorú akceptovala väčšina európskych a mnoho ďalších krajín sveta**. Definovala nové značky a štandardizovala ich farby, tvary, veľkosti a symboly. Napriek tomu, nie všetky krajiny ju prijali a ratifikovali. Medzi krajiny, ktoré ju nepodpísali patrí napr. USA, Kanada, či Austrália. Dôvodom USA môže byť aj to, že sa riadi svojim vlastným štandardom, popísaným v *Manuáli o jednotných dopravných riadiacich zariadeniach pre cesty a diaľnice (Manual on Uniform Traffic Control Devices for Street and Highways, MUTCD)*.

V súčasnosti existujú na svete **dva hlavné systémy dopravných značiek – európsky na základe Viedenskej konvencie a americký na základe MUTCD**. Napriek týmto štandardom prijali mnohé krajiny vlastné zmeny a špecifikácie dopravných značiek. Tu treba pripomenúť, že mnohé z týchto modifikácií štandardy dovoľujú. Hlavné rozdiely značiek používaných v rôznych krajinách sú v *grafike, farbách, tvare, veľkosti, fonte písma*, merných jednotkách, lokalizovaných textoch a *význame*. Napriek týmto štandardom prijali mnohé krajiny vlastné zmeny a špecifikácie dopravných značiek.

---

²TÓTH, Š. (2011). *Rozpoznávanie dopravných značiek a ich použitie v mapových aplikáciách*. Ostrava: GIS Ostrava 2011. Dostupné na: http://gis.vsb.cz/GIS_Ostrava/GIS_Ova_2011/sbornik/papers/Toth.pdf [12. 5. 2018]

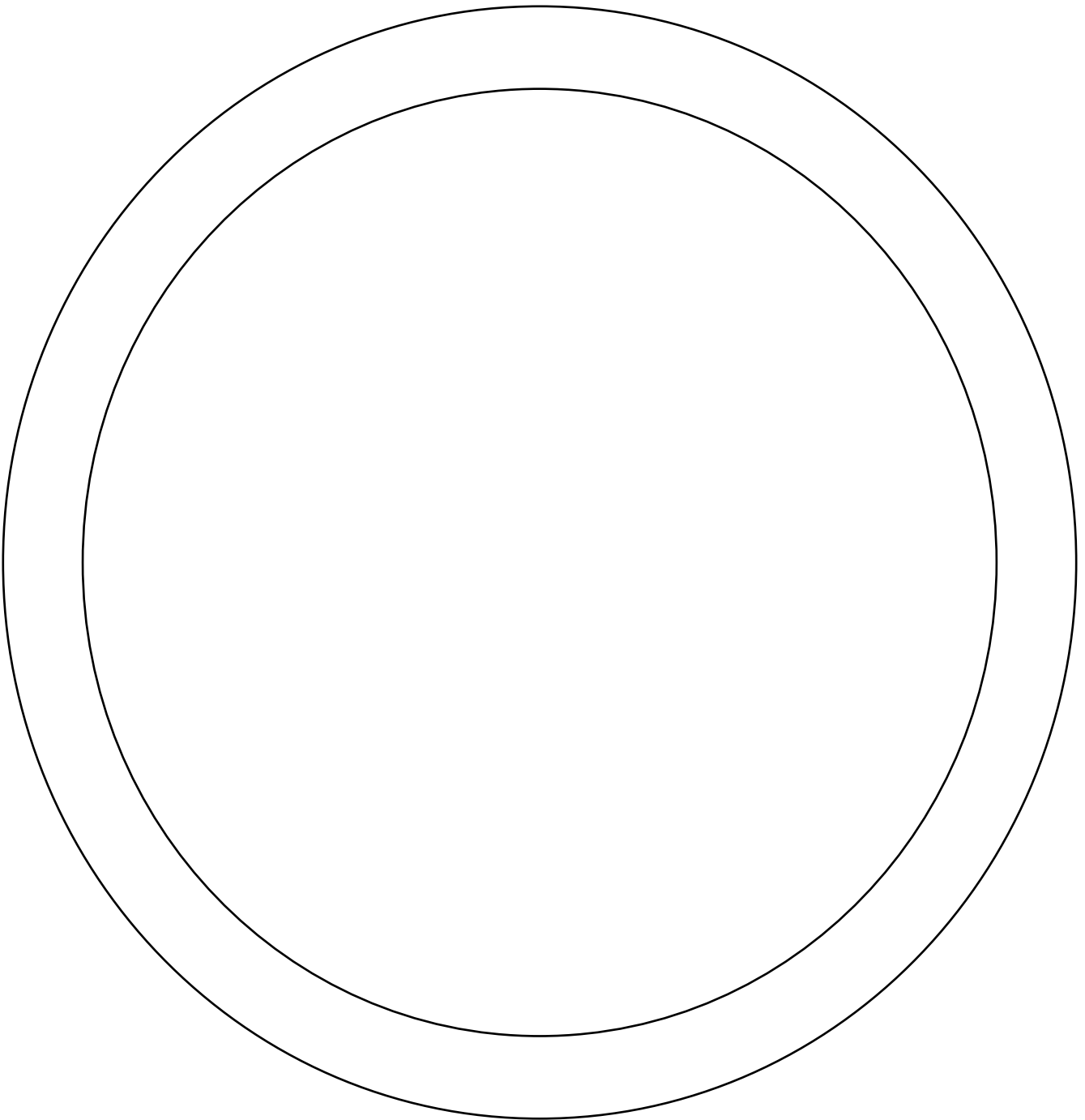
Prehľad odlišností niektorých vybraných dopravných značiek zobrazuje Obr. 1. V nej môžeme vidieť, ako sa jednotlivé značky odlišujú hlavne v pozadí, piktogramoch a tvaroch. Typickou ukážkou amerických značiek sú výstražné značky v tvare kosoštvorca so žltým pozadím v porovnaní s európskymi v klasickom tvare trojuholníka. Za zmienku stojí aj to, že značný počet amerických značiek používa na vyjadrenie len textovú podobu namiesto piktogramov.

Obr. 1. Porovnanie vyobrazení dopravných značiek používaných v uvedených krajinách

	Stoj, daj prednosť v jazde!	Daj prednosť v jazde!	Najvyššia dovolená rýchlosť	Zákaz odbočovníka vpravo	Zákaz predchádzania	Prikázaný smer obchádzania vpravo	Padajúce kamene	Nerovnosť vozovky
USA								
Írsko								
Švédsko								
Poľsko								
Slovensko								

Znázorni pokyn *Posuň sa o jedno miesto!*

RAKÚSKO

GRÉCKO

ISLAND

IZRAEL

**RUSKO A
BIELORUSKO**

UKRAJINA

MAĎARSKO

**VEĽKÁ
BRITÁNIA**

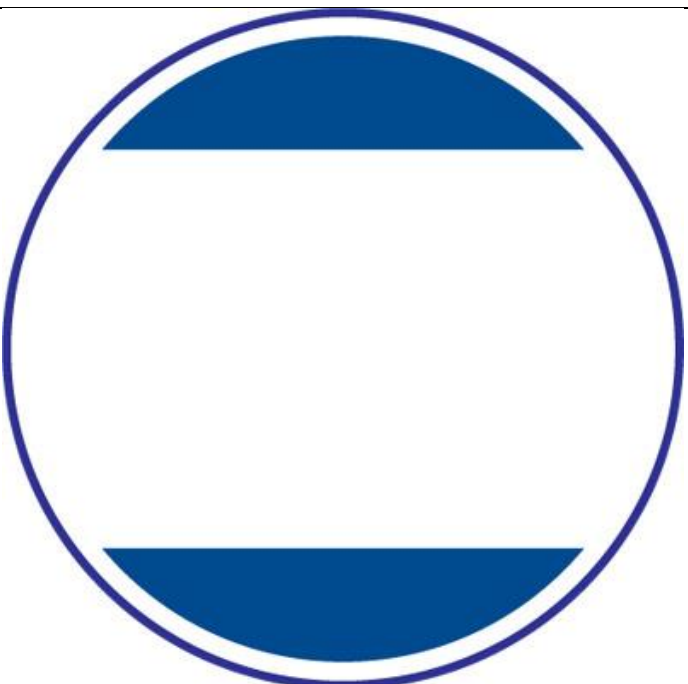

	<p>NEMECKO</p>
	<p>DÁNSKO</p>
	<p>ŠVÉDSKO</p>

IZRAEL

**ČESKÁ
REPUBLIKA**

JAPONSKO

MAĎARSKO

**VEĽKÁ
BRITÁNIA**

Bus Stop

MAURÍCIUS

**BUS
STOP**